



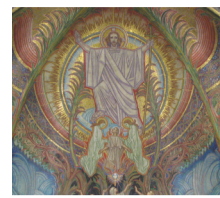
PAGINA 2

Benedictus' vlam in Bezuidenhout



PAGINA 2

Met moslims en soefies aan tafel



PAGINA 5

Mozaïeken van Antoon Molkenboer

EN VERDER: Kerken zoeken visie ■ Arne Jonges over liberaal christendom ■ In-Druk: 'Boston' is nooit ver weg ■ Marcussenorgel Kloosterkerk vijftig jaar

Initiatief Christus Triumfatorkerk

Dag van de Aarde voor heel Den Haag

NIEUWS De Christus Triumfatorkerk in het Bezuidenhout is deze maand twee dagen het toneel van de Haagse Dag voor de Aarde. Vorig jaar werd dit milieu-evenement voor de eerste maal gehouden.

IEDER JAAR OP 22 APRIL WORDT wereldwijd de Dag van de Aarde gevierd. Toen de Amerikaanse Kristin Anderson, koster van de Christus Triumfatorkerk, in Den Haag kwam wonen, miste zij dit evenement in Nederland. Daarom organiseerde ze vorig jaar voor het eerst vanuit de kerk een feestelijk evenement rond duurzaamheid. Het werd een geslaagde dag, die dit jaar een vervolg krijgt als de Haagse Dag van de Aarde. Het tweedaagse festival is op vrijdag



'Operatie Steenbreek': meer groen in de stad. Kalvermarkt. Info: Operatiesteenbreek.nl

en zaterdag. Het staat in het teken van ontmoeten, inspireren en doen. Op de eerste dag, vrijdag, is Maurits Groen te gast. Hij heeft lampjes op zonnepanelen ontwikkeld waarvan er wereldwijd 200.000 verspreid zijn onder vluchtelingen. Groen staat al jaren

lang in de top tien van de 'Duurzame 100', een verkiezing van dagblad *Trouw*, en vorig jaar op de eerste plaats. Socrates Schouten begeleidt het gesprek en de discussie. De volgende dag, zaterdag, zijn er gevarieerde workshops voor alle Hage-

naars met praktische tips om in het alledaagse leven duurzamer te produceren en te consumeren. Kerken kunnen zich laten inspireren in een workshop Groene Kerken: hoe kan de kerk als organisatie duurzamer en eerlijker worden in het energiegebruik, inkoopbeleid en met bankzaken? Er is verder een kledingruilbeurs en een naaiatelier voor herstel- en verstelwerkzaamheden. En er zijn kraampjes met biologische en handgemaakte spullen. Een Syrische lunch kost vijf euro. Activiteiten voor kinderen zijn er ook. De organisatie is in handen van de Christus Triumfatorkerk in samenwerking met Duurzaam Den Haag. Volledig programma: haagsedagvande-aarde.nl

VRIJDAG 22 APRIL, 14-16 UUR.
ZATERDAG 23 APRIL, 11-16 UUR.



Vrede en verzoening: idealen in de praktijk

Kerken zetten zich idealiter in voor de vrede. De weerbarstige praktijk leert lessen voor iedereen, die daar aan wil bijdragen. Twee sprekers delen daarover in de doopsgezinde kerk hun inspiratie. Fernando Enns vertelt over de 'Pelgrimage van gerechtigheid en vrede', een initiatief van de Wereldraad van kerken. Enns is onder andere hoogleraar Vredesethiek en Ethiek (Doopsgezind Seminarium Amsterdam, VU) en lid van het Centraal Comité van de Wereldraad van kerken. Iris Speckmann gaat in op de weerbarstige praktijk van geloofsgemeenschappen die vredesgemeenten willen worden. Zij was jarenlang voorganger in Almere en schrijft haar proefschrift aan het Doopsgezind Seminarium. Publieksgesprek na afloop.

DINSDAG 19 APRIL, 20 UUR.
DOOPSGEZINDE KERK.

Ben Wentsels 21^e boek: 'Keer om Europa'

'Niet doorgaan, maar zeggen: ho, ik ben fout'

INTERVIEW Europa heeft een reveil nodig, aldus Ben Wentsel in zijn nieuwste boek. 'Iedere steen in Europa spreekt van Christus. We moeten terug naar de bronnen.'



Europa heeft met het christendom een rijke erfenis, aldus Ben Wentsel.

BEGIN APRIL WORDT *Keer om Europa, naar de bronnen* gepresenteerd; een boek onder redactie van dr. Ben Wentsel, die ook de meeste hoofdstukken voor zijn rekening nam. De 86-jarige emeritus predikant schreef eerder een twintigtal boeken – waaronder zeven delen over dogmatiek en zijn *Grote en Kleine catechismus* – maar zag reden genoeg voor dit nieuwe boek. Hij zegt: 'Ik wilde iets doen tegen de ontwikkeling van het secularisme, de afval van de kerk en de afval van God. Met mijn boek probeer ik een tegenzet te geven.'

'Opstaan en proberen het beter te doen'

Wentsel gaf zijn boek geen gemakkelijke ondertitel mee: *Opwekking als antwoord op volhardend vragen, persoonlijke prediking en waakzame wandel*. In de eerste hoofdstukken bespreekt hij de huidige status van het christendom en de noodzaak van een reveil. Ook de Shoah komt aan de orde – als 'spiegel

Lees verder op pagina 2

advertenties

Frank Bosman over cultuur en geloof



Frank Bosman, hoogleraar katholieke theologie aan de Universiteit van Tilburg, geeft regelmatig in tv-programma's en artikelen zijn opvattingen over cultuur, theologie en geloof. Hij houdt een lezing over de vraag, hoe verbinding en verbondenheid gestalte krijgen in moderne media als films en videogames.

DINSDAG 19 APRIL, 20 UUR, € 5.
REMONSTRANTSE KERK.

Parochies blijven bij vertrek uit KDH

De rooms-katholieke parochies komen niet terug op hun besluit om uit *Kerk in Den Haag* te stappen.

DE PAROCHIES MARIA STERRE der Zee (Den Haag-Noord) en De Vier Evangelisten (Den Haag-Zuid) stoppen definitief als mede-uitgever van *Kerk in Den Haag*. Dat hebben ze het bestuur van KDH tijdens een tweede overleg, half maart, laten weten. Het motief is geldgebrek. Ze boden overigens uitvoerig excuses

aan voor de slechte communicatie. De parochies zeggen KDH als 'oecumenisch monument' nu een warm hart toe te dragen. De inhoudelijke bezwaren, die in een eerste brief de boventoon voerden, gelden niet meer. De parochies zijn bereid tot alle vormen van niet-financiële steun en medewerking. Het blad blijft welkom in de kerkgebouwen en de besturen willen parochianen aanmoedigen een betaald postabonnement te nemen. Deze 'samenwerking onder een nieuw ge-

sterne' wordt binnenkort uitgewerkt. De nieuw gevormde parochies zeggen in een verklaring de jaarcontributie voor KDH (samen 9000 euro) te zien als een onverwachte onverwachte kostenstijging. Ze willen per 1 juli opstappen. Volgens de penningmeester van *Kerk in Den Haag* zijn de parochies echter gebonden aan een opzegtermijn van een jaar, die overeengekomen is met de overkoepelende Stichting Vliethaghe. Pag. 7: Ingezonden brieven

JOHAN WASSENAAR
VOETBEDDEN OP MAAT EN SCHOENEN

Prins Hendrikstraat 132 2518 HX Den Haag 070 363 75 19
info@johanwassenaar.nl www.johanwassenaar.nl

Reinoud Schoemaker,
LETSELSCHADE ADVOCaat
Uw letsel mijn zorg
070 - 40 43 34 6
ADVOCaat@REINBOUDSCHOEMAKER.NL
WWW.REINBOUDSCHOEMAKER.NL

Kerkhistorie in 20 gedichten

Poëzie, van Annie M.G. Schmidt en Dorothee Sölle tot Willem Wilmink en Drs P, kan een verrassend licht werpen op de (Nederlandse) kerkgeschiedenis. Ds. Martine Nijveld houdt een voordracht aan de hand van circa twintig gedichten.

WOENSDAG 13 APRIL, 14.30-16.30 UUR. MARANATHAKERK.

Vredesfakkel in Church of our Saviour

Vlam van Benedictus brandt in Bezuidenhout

REPORTAGE De 'toorts van Benedictus' is in Den Haag aangekomen, omdat Nederland dit half jaar voorzitter van de Europese Unie is. Benedictus is de beschermheilige van Europa.

ELK HALF JAAR GAAT VANUIT het klooster Montecassino in Italië, waar de heilige Benedictus begraven ligt, een toorts naar het land dat op dat moment EU-voorzitter is. Benedictus is de beschermheilige van Europa. De fakkel moet vrede en verbondenheid brengen. Onlangs bracht de Italiaanse EU-delegatie de toorts van Benedictus naar de Engelstalige internationale rooms-katholieke Church of Our Saviour in het Bezuidenhout. Ruim honderd Europarlementariërs, veel diplomaten en 'gewone kerkgangers' namen er deel aan een vredesgebed.

'Vlam is warmte voor alle mensen'

De vlam werd begeleid door vaandel-dragers in zwart uniform, met kepi's en witte handschoenen, en drie burgemeesters met sjerpen om. Hij prijkt nu in de kerk voor de banieren van Norcia, Subiaco en Cassino, de stadjes waar Be-

nedictus werd geboren, een groot deel van zijn leven als kluizenaar doorbracht en stierf.

Bisschop Hans van den Hende van Rotterdam pleitte tijdens de mis voor een 'beschaving van liefde'. Europa heeft



De vlam brengt vrede, verbondenheid en warmte.

daar volgens hem in deze onzekere tijden behoefte aan. 'Deze vlam is de nieuwe identiteit van Europa', stelt Nicola Alemanno, burgemeester van Norcia. 'Politieke en economische waarden zijn niet voldoende om de Europese volkeren bij elkaar te houden.' Hij zei dat de toorts symbool staat voor de internationale dialoog, die vrede en verbondenheid moet brengen in een verscheurd Europa. Benedictus gaf vijftienhonderd jaar geleden het goede voorbeeld door zich aan een strak regime van bidden en werken (*ora et labora*) te houden en zich te bekommeren om zijn medemens. 'De waarden van Benedictus zijn veel ouder dan de Europese Unie', zegt de burgervader. 'De benedictijner kloosters hebben diepe wortels.'

Vreemdeling

Pastoor Sjaak de Boer is vereerd met de komst

van de toorts naar zijn kerk. 'Normaal gesproken gaat hij naar kathedralen en basilieken.' De Italiaanse ambassade in Den Haag koos de kerk. De Boer: 'Met negentig nationaliteiten en duizend leden hebben we natuurlijk een internationale uitstraling.' Hij waardeert de symboliek van de fakkel: 'Symboliek betekent bijeenbrengen.'

Zwart uniformen, kepi's en witte handschoenen

Als woorden ons tekort schieten, hebben we nog de symboliek.' Daar blijft het niet bij. De kerk heeft al enige tijd een project waarbij parochieleden vluchtelingen opvangen en hen helpen zich te redden in de Nederlandse samenleving. 'Je ziet de vreemdeling staan en je heet hem welkom', zegt De Boer. Vrijwilligster Josephine van Veen heeft haar eigen gedachten bij de toorts van Benedictus. Ze heeft net haar handen eraan gewarmd en ziet in de vlam 'de warmte voor alle mensen die hier komen'.

MATTHIJS TERMEER

advertentie

Sinds 1926 woninginrichter

Met brede kennis en vakmanschap geeft OFFERS in de gezellige, gemoedelijke en vertrouwde winkel voorlichting over tapijt, laminaat, vinyl, raamaankleding en meubels.

OFFERS werkt met eigen stoffeers, levert volgens afspraak en geeft gratis advies aan huis.

Ook voor cadeaus en damesmode bent u van harte welkom. De damesmode is betaalbaar, comfortabel, vrouwelijk en bovenal goed draagbaar

Geopend van dinsdag t/m Zaterdag Van 10.00 uur tot 17.00 uur.

Loosduinse Hoofdstraat 315 Den Haag 0703979171 www.offerswonenmode.nl

Een fauteuil moet er mooi uitzien. Onze fauteuils worden op maat gemaakt, zodat u ook goed zit.

Europa

Vervolg van pagina 1

van Europese ontaarding'. 'Die had ik eerst weggelaten, omdat ik die in al mijn boeken al heb behandeld. Tot een collega schreef dat men weer bezig was om weg te kijken. Toen dacht ik: verroest, nu moet daar toch weer een hoofdstuk over in. Want het laat zien wat er gebeurt als je God prijsgeeft.'

Rare dingen

Daarna volgen er hoofdstukken over bijbelse reveils: Samuël, Nehemia, Petrus en Paulus, waarbij Wentsel tot zijn verrassing constateerde dat er aan een opwekking altijd gebed voorafgaat. Het laatste hoofdstuk gaat over Europa en hoe daar een reveil teweeggebracht kan worden. 'Europa vervult de rol van roeper van het christendom

en heeft daarmee een rijke erfenis. Velen beseffen dat niet, maar iedere steen in Europa spreekt van Christus. We moeten terug naar de bronnen: naar de Bijbel en naar Christus. Het patroon van sterven en opstaan – ik noem dat de paascultuur – vind je alleen in het

Met Christus sterven aan je stommiteiten en met hem opstaan in een nieuw leven

christendom. Je moet met Christus sterven aan je stommiteiten en met hem opstaan in een nieuw leven. Niet doorgaan, maar zeggen: ho, ik ben fout. Je moet ook niet zeggen: ik kan ook niks. Maar opstaan en proberen het beter te doen. En dat herhaalt zich

iedere dag. Het nihilisme is het niet, de islam is het niet. Vanuit het christendom zijn ook rare dingen gedaan, maar de idee van één God die ons liefheeft en dat we elkaar moeten liefhebben, die is goed en daarnaar moeten we terug.'

Wentsel heeft niet een bepaalde lezersgroep voor ogen. 'Ik heb het *ins Blaue hinein* geschreven. Ik hoop dat het gelezen wordt en dat men massaal gaat bidden. Er staan ook twintig gebeden in. Als mensen in groepjes gaan bidden, een jaar lang, misschien dat er dan iets gebeurt.'

IRNA VAN DER WEKKE

ZATERDAG 2 APRIL 10.30-12.30 UUR: BOEKPRESENTATIE IN DE BERGKERK, TEVENS MET DE ANDERE AUTEURS: C. BLENK, L.J. VOGELAAR, A. VASTENHOUD EN R.R. MAATHUIS.

Soefies en moslims aan tafel in gesprek

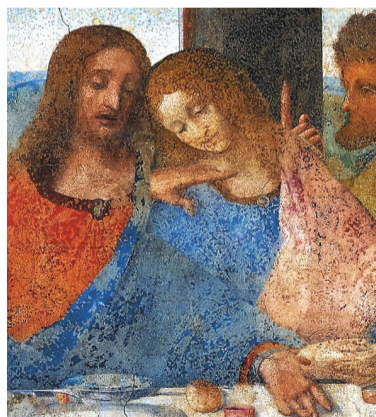
De dialoogavonden in het Multicultureel Ontmoetingscentrum (Schilderswijk) trekken tientallen bezoekers, zowel van het 'zand' als het 'veen'. De formule: een goedkope vegetarische maaltijd waarbij je naar believen mag opscheppen; aansluitend twee presentaties van Hagenaars met verschillende religieuze achtergronden over ge-

loofs- en maatschappelijke onderwerpen. Met een publieksgesprek toe. Deze maand komen soefies en moslims op bezoek.

DINSDAG 19 APRIL. DINER: 18 UUR. PRESENTATIE EN GESPREK: 19:30 UUR. TENIERSSTRAAT 17.



Mysteries rondom Maria van Magdala



Volgens evangelist Johannes zou Jezus na zijn dood voor het eerst aan Maria van Magdala zijn verschenen. Twee apocriefe (niet officieel erkende) geschriften, het *Evangelie van Maria Magdalena* en *Evangelie van Filippus*, begin vorige eeuw ontdekt in Egypte, beschrijven een intieme band tussen Maria en Jezus.

Theoloog John Batist bespreekt de beelden die in de loop van de geschiedenis van haar geschetst zijn. Hoe terecht zijn die? Wat mocht niet in de officiële Bijbel terecht komen? Hij gaat ook in op kunstuitingen van Maria.

DONDERDAG 7 APRIL, 20 UUR. PASTORIE ANTONIUS ABTKERK.

Rabbijn Van Praag bij remonstranten

Marianne van Praag, rabbijn van de liberaal joodse gemeente Beth Jehoda, was de eerste vrouwelijke liberaal joodse rabbijn in Nederland. In de serie 'Mijn kijk op God' vertelt ze over haar geloofsleven en over joodse gemeenschappen in Den Haag.

DINSDAG 5 APRIL, 20 UUR, € 5. REMONSTRANTSE KERK.



De rijkdom van de Europese islam



Theoloog en islamoloog Arnold Yasir Mol geeft een lezing over de vroege ontwikkeling van de islam, de invloed

van deze godsdienst op de Europese cultuur, fundamentalisme en integratie. Mol heeft zich op latere leeftijd tot de islam bekeerd. Tegenwoordig is hij onderwijzer aan het islamitische Fahm-instituut en publicist voor Nieuwemoskee.nl. Organisatie en informatie: Dezinnen.nl.

WOENSDAG 20 APRIL, 19:30-21 UUR, € 6. CHRISTUS TRIUMFATORKERK.

Michael en Caja beginnen met luisteren

‘Verhalen dringen beter door’

INTERVIEW Storytelling is trendy, zeggen twee Haagse verhalenvertellers. Waarvoor zoeken organisaties ‘moderne boodschappers’? ‘Er is te weinig ruimte voor het mogen niet-weten. Verhalen relativeren de waarheid en verbinden.’

‘WRAAAUW!’ DE GASTEN in de koffiebar van het studentenhotel aan de Hoefkade kijken verbaasd op als Caja van der Poel een leeuw nadoet. ‘Het vertellen van verhalen zit in iedere cultuur’, vertelt Michael Driebeek van der Ven, die naast haar zit. ‘Dat begon al bij de holbewoners, die elkaar met een verhaal waarschuwden als er een leeuw in de buurt was.’ Hij illustreert het meteen even.

‘Het thema dringt door in je systeem’

Een gesprek met de twee verhalenvertellers is alsof je zelf in een verhaal bent beland. Beeldend en expressief spreken ze over hun werk. Ze leerden elkaar kennen bij de acteeropleiding van de Haagse Acteerstudio en vormden na hun afstuderen het verhalenvertelduo Michael&Caja. Nu, meer dan vijftien jaar later, trekken ze er nog altijd samen op uit, naast het werk dat ze voor zichzelf hebben opgebouwd. Zo vertelt Van der Poel kinder verhalen, onder meer in het Kinderboekenmuseum. Driebeek van der Ven

is oprichter van het Dutch International Storytelling Centre, waarmee hij verhalenavonden en cursussen organiseert.

Storytelling

Er was een tijd waarin volwassenen het verleerd waren elkaar verhalen te vertellen. ‘Verhalenvertellers kwamen de afgelopen honderdvijftig jaar in de kinderhoek terecht’, zegt Driebeek van der Ven. ‘En dat terwijl verhalen van oorsprong een middel zijn om een gemeenschap, jong en oud, samen te brengen en ervaringen uit te wisselen.’

Inmiddels zijn verhalenvertellers terug van weggeweest. *Storytelling*, wordt de moderne variant ook wel genoemd. Organisaties huren ‘storytellers’ in om een boodschap over te brengen. En ook op scholen, in theaters, musea en cafés worden weer verhalen verteld. ‘Een verhaal kan je meenemen naar verschillende lagen in jezelf. Een verhaal is meer dan alleen informatie overdragen, het is gevoel, ervaring en beleving.’

Het duo werkt bijvoorbeeld voor een overheidsorganisatie, waar ze het thema integriteit onder de aandacht brengen. Van der Poel: ‘De organisatie kan



Michael en Caja.

een brief opstellen, maar vaak is dat niet genoeg om een onderwerp door te laten dringen. Wij komen langs en vertellen aan de bureaus een kort verhaal waar integriteit een rol in speelt. Dan dringt zo’n thema beter door in je systeem.’

Diepgang

De twee vertellers vinden elkaar in

hun zoektocht naar spiritualiteit en diepgang. Driebeek van der Ven is rooms-katholiek en kerkelijk, Van der Poel zoekt het goddelijke in mensen zelf, maar ook in de woestijn. Ze vertelt dat ze opgroeide in Abu Dhabi. ‘We gingen iedere vakantie kamperen in de Liwa-woestijn. Dat is mijn beeld van het goddelijke. Die oneindigheid en de zachtheid van het zand, en tege-

lijkertijd die polariteit: de woestijn als brandpunt, maar een mens zou er sterven zonder bescherming. Alles heeft zoveel verschillende kanten.’

Als je je inleeft in een verhaal ga je openstaan voor nieuwe dimensies en nieuwe waarheden’, beaamt Driebeek van der Ven. ‘Dé waarheid bestaat niet, en niets laat dat beter zien dan een verhaal.’ Het mogen niet-weten, daar is volgens hem veel te weinig ruimte voor. ‘We moeten altijd precies weten waar we staan, hoor je bij kamp A of

‘Door een verhaal ontdek je nieuwe dimensies’

kamp B? Je moet altijd partij kiezen, je mening geven. Terwijl het heel gezond is om iets niet te weten en eerst te luisteren.’

Als je goed luistert naar jezelf, dan komt er misschien wel een verhaal naar boven, zeggen de twee verhalenvertellers. Voor Van der Poel is stilte daarom belangrijk. ‘Als ik stilte vind, ga ik open, en dan lukt het me om iets te ontvangen.’ Driebeek van der Ven: ‘Luister maar eens, de stilte fluisterd. Je moet er tijd voor nemen, om te horen wat er gefluisterd wordt. Dan komen de verhalen naar je toe.’

ELLEKE BAL

INFO: MICHAELANDCAJA.COM

advertentie



Ichthusboekhandels vormen een regionale groep van 4 christelijke boekhandels, waar vrijwilligers en beroepskrachten samen werken aan de verkoop van een breed assortiment van bijbels, boeken en muziek. Voor onze winkel in Den Haag zijn we op zoek naar:

vrijwillig(st)ers

voor minimaal 5 uur p/week of meer

Taak:

- Na een gedegen inwerkperiode zelfstandig adviseren en verkopen van bijbels, boeken, muziek en cadeauartikelen
- Zorg en aandacht geven aan de winkelinrichting, etalage en presentatie;

Functie eisen:

- Redelijke Engelse taalbeheersing
- Enthousiasme
- Computer vaardigheden
- Belangstelling voor boeken, muziek
- Positieve christelijke levenshouding
- Woonachtig in Den Haag e.o.

Reageren? Stuur een email naar asmit@ichthusboekhandel.nl of bel 070 3800576 vraag dan naar Anton Smit.

Ichthusboekhandel Pelgrim – Korte Poten 42 – 2511EE Den Haag

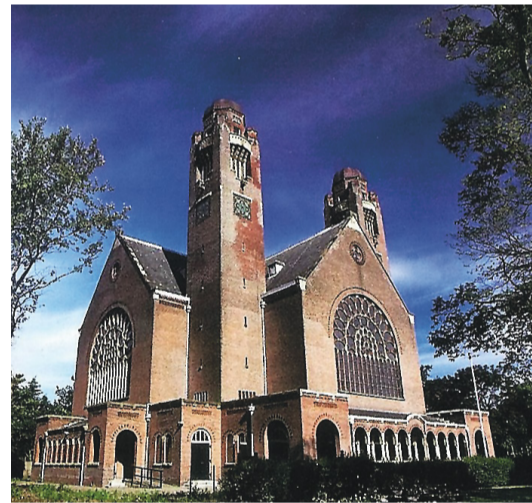
Spiritualiteit van Dietrich Bonhoeffer

Professor Edward van 't Slot vertelt over de spiritualiteit van de Duitse verzetstheoloog Dietrich Bonhoeffer. Bonhoeffer (1906-1945) was een Duits kerkleider, die onder invloed van Amerikaanse zwarte kerken een beweging maakte van een nogal steriele academische theologie naar een praktisch gericht christendom. Toen de Duitse kerken in de jaren dertig Adolf Hitler omarmden als de nieuwe verlosser, radicaliseerde hij verder, waarna hij gevang werd genomen. 't Slot is hoogleraar aan de Rijksuniversiteit in Groningen en voorzitter van de Nederlandse afdeling van de International Bonhoeffer Society.

DINSDAG 26 APRIL, 20 UUR. CHRISTUS TRIUMFATORKERK.



Nieuwe Badkapel is honderd jaar



De Nieuwe Badkapel op Scheveningen bestaat honderd jaar. De kerk is op 3 juli 1916 in gebruik genomen. Het jubileum wordt gevierd met gevarieerde activiteiten. Deze maand is er een feestelijke dag met een foto- en filmtentoonstelling, een bar met lekkernijen en drankjes, muziek uit een jukebox, verkoop van brocante, rondleidingen en kinderspelen.

ZATERDAG 9 APRIL, 10-16 UUR.

advertentie

PROTESTANTSE GEMEENTE DEN HAAG ZUIDWEST

In deze gemeente is per 1 september 2016 een vacature voor een **TWEEDE ORGANIST m/v (functieniveau I) in de Abdijkerk.**

Nadere informatie over de functie en de sollicitatieprocedure vindt u op www.loosduinen-centrum.nl/organist/

BIJBELS QRS

DE BANDEN VAN PETRUS EN EEN REDDENDE ENGEL

DE KATHOLIEKE BEGRAAFPLAATS AAN de Kerkhoflaan heeft een merkwaardige naam, namelijk ‘Sint Petrus banden’. De ‘banden’ waarvan hier sprake is, zijn geen luchtbanden, maar de ijzeren kettingen waarmee Petrus was vastgeketend nadat koning Herodes hem gevangen had laten nemen. (Handelingen 14, 1-11). Dit speelde zich af in de jaren na Jezus’ verrijzenis. Petrus en de andere apostelen verkondigden diens boodschap met verve en succes. Dit tot ergernis van de joodse religieuze leiders. Om hen te plezieren, liet koning Herodes enkele leden van de christengemeente arresteren en mishandelen, en Jakobus zelfs met het zwaard ter dood brengen. Omdat hij merkte dat dit de joden wel beviel, liet hij ook Petrus gevangennemen en aan twee kettingen vastleggen, met de bedoeling hem later in een showproces ter dood te veroordelen. Die nacht echter verscheen een engel aan

Petrus, die hem van zijn ‘banden’ bevrijdde, zodat hij de gevangenis kon verlaten. Welnu, redeneerden de stichters van de begraafplaats: zoals de banden van Petrus dankzij die reddende engel verbroken werden en hij nieuw leven kreeg, zo zal de verrozen Jezus als een reddende engel de banden van de dood verbreken, en mogen wij met hem het nieuwe leven ingaan.

Bij dit verhaal denk ik altijd aan een preek van Huub Oosterhuis, waarin hij vertelde over een jongen van veertien, die op een koude winteravond op een aanlegsteiger van het Amsterdamse IJ stond. Zijn moeder was als kind misbruikt en geslagen. Zij sloeg nu zelf ook, en hard. Zij had hem die avond voor de zoveelste keer afgetuigd. Zijn vader was al jaren weg, geen enkel contact meer. Hij stond daar, en dacht: ik hoef maar even te springen en het is klaar. ‘Maar ik

deed het niet’, zo vertelde hij twintig jaar later in een gesprek met Huub Oosterhuis. En toen, stomtoevallig (?), kwam er een vriendje voorbij op de fiets. ‘Wat doe jij hier nou?’, vroeg hij. ‘Dat vriendje kwam als geroepen. Alsof hij gestuurd was. Als een engel op mijn weg. Na wat praten ben ik met hem meegegaan naar zijn huis, hij had aardige ouders. Zijn moeder zei: ‘Blijf maar bij ons. Wij zorgen wel voor je. En dus leef ik nog, tot mijn eigen verbazing. Ik heb nu een lieve vrouw en vijf kinderen.’

Het is misschien ook onze ervaring wel eens geweest: dat op een kritiek moment in ons leven

een reddende engel opdaagde. Je kunt er de hand van God in zien. Maar ook het andere kan ons overkomen, dat er op zo’n crisismoment niemand langskomt, of erger nog, wel langskomt maar doorfiets. Waar is God dan? Je hoort wel eens zeggen dat God er dan toch is, toch met je aan het werk is. Omdat je – wellicht onbewust – naar God riep: ‘Wees er.’ En Hij bijna onmerkbaar terugriep: ‘Wees er, ik wil dat jij er bent.’ Dat was soms ook mijn ervaring. Maar dat zag ik meestal pas achteraf: dat Hijzelf mij toen als reddende engel nabij was.

JOHN BATIST

Martin Koster, predikant in de Bosbeskapel, en John Batist, emeritus pastoraal werker bij de Antonius Abt, schrijven om beurten een aflevering van deze theologische rubriek. De titel is een knipoog naar het befaamde boek *Bijbels ABC* van K.H. Miskotte.

Protestantse Gemeente zoekt 'gedeelde visie'

Volkkerk nieuwe stijl moet kennis van religie bevorderen

OPINIE Hoe ga je over de toekomst praten met de hete adem van het rapport 'God in Nederland' in je nek? De Protestantse Gemeente van Den Haag wil deze maand de toekomst onder ogen zien.



Theater Diligentia aan het Lange Voorhout biedt op zondagmorgen onderdak aan de C3 kerk.

DOEL IS, ALDUS DE UITNODIGING voor de studiedag van de Protestantse Gemeente (PGG), om vanuit een 'gedeelde visie' naar de toekomst te kijken. Even mijn ogen uitwrijven. Het staat er echt. Curieus dat deze woorden, ondanks de lange voorbereiding, de eindstreep hebben gehaald. Welke visie op geloof, mens en maatschappij delen bijvoorbeeld de vrijzinnigen van de Houtrustkerk met de gereformeerdebonders van de Bethlehemkerk? Of kan deze taaie wens ook anders worden ingevuld?

Pluriformiteit

Het is beter dat de Protestantse Gemeente, in plaats van naar kunstmatige eenheid te streven, zorg draagt voor pluriformiteit. Bewaak niet de eenheid, maar de verscheidenheid.

Die veelkleurigheid spoort met de manier waarop de stad zich zal ontwikkelen. De Randstad is booming, en ook Den Haag blijft een gewilde woonplaats voor werkzoekenden van allerlei slag; mensen die één, vijf of tien jaar hier zullen wonen.

'Kerkgebouw vraagt om herontdekking in het openbare leven'

De stad als duiventil zal eisen stellen aan kerken. Nu al bedraagt het aantal kerken in Den Haag circa 150, migrantenkerken inbegrepen, en 'huisgemeenschappen' buiten beschouwing gelaten. En het aantal groeit nog. Sommige nieuwe kerken organiseren

zich op basis van seksuele voorkeur (Internationale Roze Kerk), andere hebben de durf en het geld om theater Diligentia af te huren (evangelische C3 kerk).

Die differentiatie maakt dat ook van 'gewone' kerken steeds meer wordt gevraagd kleur te bekennen. Waar staan wij voor? Die vraag durven stellen, maakt dat een gezonde competitie niet langer moet worden gevreesd. De bijbels geïnspireerde eenheidsgedachte is mooi, maar kan in breder verband ook worden bevorderd door een niche te bedienen. Om op te vallen moet iedere kerk zich ontwikkelen tot een 'sterk merk'. Dat wil zeggen: tot een gemeenschap met een herkenbaar pakket aan eigenschappen. Schrap het woord 'wijkkerk'. Maak je aantrekkelijk voor bezoekers uit de hele stad,

waar ze ook vandaan komen. Of drempelverlaging – een veel gehoorde doelstelling – in alle gevallen wenselijk is, is de vraag. Ga niet teveel op de hurken zitten. Wie naar het theater gaat, moet ook een drempel over. Niet simpelheid garandeert succes, maar de kwaliteit van het gebodene.

Servicecentrum

Kerken die 'vrolijk in de marge' en onbekommerd hun werk doen, ontdekken dat ze zeker aantrekkelijk kunnen zijn. De kerk is in feite één groot service-instituut, met 'producten' van a tot z, van aandacht tot zielenheil, en alles wat daartussen zit. Waarom zijn kaderleden nog vaak zo weinig trots op al het werk dat gedaan wordt? De praktijk leert dat veel burgers – of is

De toekomst is aan kerken die maatwerk leveren

het woord consumenten beter op zijn plaats? – in verschillende cirkels van betrokkenheid bij een kerk willen horen. Sommigen hebben aan de wekelijkse koffieochtend genoeg; anderen slaan geen kerkdienst over en doneren fors aan Kerkbalans. De toekomst is aan kerken die hun 'afnemers' bedienen met maatwerk.

De PGG-ledenadministratie daarentegen heeft nog geen oog voor deze ontwikkeling. Op ledenkaarten voor de harde kern staan hokjes voor de meest persoonlijke details, tot voedselallergieën toe. Maar een categorie 'Bewust Kiesende Belangstellenden' – mensen die niet in de PKN-registers staan maar voor één Haagse kerk willen kiezen – is er niet.

Spirituele schoonheid

Een groot en taai misverstand: kerkgebouwen zouden niet belangrijk zijn. 'Mensen gaan boven stenen'. Ze zijn dat echter wel. Als 'baken in de stad', als 'ruimte die meeviert', maar ook als mentaal decor voor bezoekers die gevoelig zijn voor historische en daardoor ook spirituele schoonheid. Dus: koester de gebouwen en stem programma en activiteiten af op de

kwaliteiten van de kerk. Hoogleraar kerkarchitectuur Sible de Blaauw sprak onlangs in een lezing over kerkgebouwen als 'onvervangbaar continuüm in onze cultuur'. En: 'Het kerkgebouw vraagt om herontdekking in het openbare leven'. Een kerk die het karakter van haar gebouw weet te benutten, krijgt onvermoede kansen in de schoot geworpen. Onlangs meldde een vrouw zich in de Maranathakerk die afgeknapt was op het vrome lawaai in de City Life Church. Haar zestienjarige zoon vond het daar oké, maar zij wilde zich liever aansluiten bij een kerk die in alles het tegenovergestelde van de CLC is.

Beschavingsoffensief

In een maatschappij die volgens het recente rapport 'God in Nederland' steeds meer een seculier karakter krijgt, moet de PGG zich ontwikkelen tot een 'volkskerk nieuwe stijl'. Op stedelijk niveau zou geld kunnen worden gestoken in de zichtbaarheid van de kerk op plaatsen waar mensen zijn. Het is opvallend dat wanneer de Haagse binnenstad het drukst is – op zondagmiddag – alle kerken, zelfs het Aandachtscentrum, gesloten zijn. Het rapport bepleit een houding van 'christelijke wijsheid': een gastvrije houding van de kerken voor de zinzoekers van deze tijd. Verder vinden de schrijvers een vorm van presentie nodig in het publieke debat over brandende kwesties. Den Haag is dé politieke stad van het land. Waar blijft de Haagse kerkelijke stem in actuele zaken? Globaal gesproken, zou de PGG het tot haar taak kunnen rekenen dat kennis van religie in Den Haag weer breder verspreid wordt. De jonge religiewetenschapper Ernst van den Helim bepleitte onlangs in *De Groene Amsterdammer* een beschavingsoffensief. Het publieke debat in Nederland noemt hij van een armoedig niveau, omdat kennis van religie goddeels ontbreekt. Terwijl 84 procent van de wereldbevolking religieus is. Kortom, voor een Haagse kerkenkoepel die een 'gedeelde visie' zoekt, is nog genoeg te doen.

JAN GOOSSENSSEN

Haagse bijdrage aan boek 'Liberaal christendom'

Laat de liturgie vooral een spel blijven

INTERVIEW De Haagse theoloog Arne Jonges schreef twee hoofdstukken voor het boek *Liberaal christendom: een over begrijpen en een over liturgie*. De liturgie helpt ons het wonder van bijbelse verhalen te begrijpen, stelt hij.

ELF THEOLOGEN SCHREVEN SAMEN HET boek *Liberaal christendom*. Een deel van hen komt uit de vrijzinnig protestantse hoek, zoals de Haagse emeritus predikant Arne Jonges. Een ander deel uit Op Goed Gerucht, een groep van na 1960 geboren predikanten 'met wie je kunt lachen', aldus Jonges. Oftewel: ze nemen geloof en kerk niet zo zwaar op.

'Het christendom is een godsdienst, geen ware theorie'

Wat is liberaal christendom? In de inleiding van het boek staat: 'De liberale gelovige kijkt niet vanuit de traditie naar de wereld, maar vanuit de wereld naar de traditie. Die kan dan ook niet als een vanzelfsprekend totaalpakket worden overgenomen, maar moet steeds worden gewogen in het licht van moderne opvattingen van mensen met een eigen oordeelsvermogen.'

Mythen

Jonges, voorheen verbonden aan de Houtrustkerk, schreef het hoofdstuk 'Begrijpen'. Hij ver-

telt hoe er in de theologie weer een tendens is de bijbel letterlijk te nemen. 'Maar wonderen, zoals bijvoorbeeld het verhaal van Jezus die over het meer loopt, moet je niet zien als iets dat echt gebeurd is. Het Nieuwe Testament staat vol verhalen over God en mensen, en dat is precies het kenmerk van mythen. Het christendom is een godsdienst, dat is iets anders dan een "ware theorie". Als je de symboliek letterlijk neemt, dan neem je de bijbel niet serieus. Daarmee zeg ik niets nieuws, maar helaas gaat de zogenoemde historische kritiek tegenwoordig nogal fors in de ijskast.'

In het boek maakt Jonges onderscheid tussen geloofstaal en feitelijke taal. Hij schrijft: 'Aan de reductie van geloofstaal tot feitelijke taal heeft de theologie zelf een grote bijdrage geleverd door de kerkleer te beschouwen als een feitelijke theorie. Die theorie zou kunnen wedijveren met de natuurwetenschappelijke theorieën of die zelfs te boven gaan.'

Effectbejag

Het andere hoofdstuk van Jonges gaat over liturgie. De rite is de godsdienstige praktijk, schrijft hij. Daarin – in gebed, lied, sacrament en prediking – wordt het 'begrijpen' van godsdienstige verhalen mogelijk. 'Niet als theorie, niet als feit, maar als directe ervaring.' Niet de vraag of wonderen echt zijn gebeurd vindt Jonges interessant, maar 'of we het verhaal zo begrijpen dat er met ons een wonder gebeurt, in die zin dat we in dit kwetsbare, wankelmoedige bestaan een begaanbare weg weten te vinden'. De liturgie is een spel dat je met elkaar speelt,



Arne Jonges

Riten mogen speels zijn, maar de kwaliteit is 'samen doen'.

vertelt hij. 'Zodra het geen spel meer is, wordt het dodelijk.' Dat spel hoeft niet precies volgens

'De liturgie moet in het lijf zitten'

allerlei liturgieboeken. 'Nee, het moet zoals we het samen doen. Niet per se volgens de regels. Natuurlijk is er een traditie waar je je in voegt, maar dat moet natuurlijk gaan. Een liturgie buiten de gemeente om veranderen, is rampzalig. Je kunt niet zomaar van een ander iets overnemen, het moet in het lijf zitten. Riten moeten

een zekere alledaagsheid hebben. Als het elke keer een bijzondere belevenis moet worden, dan wordt het niks. Je kunt niet werken op effectbejag. De kwaliteit zit 'm in het samen doen en niet in een soort voorstelling.'

Jonges is blij met het boek. 'Het biedt een manier waarop ik over het christendom kan denken. Het hoofdstuk over God bijvoorbeeld spreekt me aan. Daarin wordt God niet meer beschreven als de almachtige, alwetende, de trokende en regerende. Maar als dat wat verwerkelijk moet worden in ons samenleven.'

MARGOT C. BERENDS

Hagenaars over toekomst Protestantse Gemeente

'Iedere kerk moet een eigen gezicht krijgen'

INTERVIEW De Haagse Protestantse Gemeente (PGG) houdt op 9 april een werkdag over de toekomst. Iedereen mag meepraten. Als schot voor de boeg vroeg Kerk in Den Haag drie betrokken kerkleden alvast naar hun visie.



Coos Santing



Froukje van der Wal



David Schiethart

AN HET WOORD ZIJN FROUKJE van der Wal (39), actief in de commissie van de Christus Triumfatorkerk (Bezuidenhout), David Schiethart (50), aantredend predikant van de Shalomkerk (Zuidwest) en Coos Santing (30), ouderling en kerkrentmeester van de Lukaskerk (Centrum) en voorheen lid van de nu gesloten Valkenboskerk.

Waarom vinden jullie het belangrijk je in te zetten voor de kerk?

Van der Wal: 'Het is vanzelfsprekend, bij mij is het met de paplepel ingegoten. Dat doe je gewoon. De kerk is een soort familie, daar zet je je voor in. De kerk kan een mooie gemeenschap zijn,

waarin je om elkaar heen staat. Jammer dat het zo afbrokkelt. Aan de andere kant, in de bijbel begon het ook als kleine groep.'

'Het is goed om je te verbinden aan een gemeenschap'

Schiethart: 'Het is goed om je te verbinden aan een gemeenschap. Dat geldt niet exclusief voor een kerk. Ik kan me anderzijds wel het gevoel voorstellen van mensen die niet meer naar de kerk gaan. Dat aantal groeit, zo blijkt uit het recente onderzoek *God in*

Nederland.'

Santing: 'Geloven in je eentje is lastig vol te houden. Je deelt het samen. Ik wil daar mijn steentje aan bijdragen. Dat heeft een andere dimensie dan ander vrijwilligerswerk. Ook belangrijk, hoor. Maar we praten hier toch over God en het doel van het leven.'

Hoe zien jullie de toekomst van de PGG?

Van der Wal: 'De kerk moet bij de kern blijven: Jezus' boodschap uit de evangeliën uitdragen. We zijn als mensen kneusjes met elkaar, we hebben de genade nodig. Geen water bij de wijn doen, al gaat het om een boodschap die niet zo populair is. Je moet de kerk ook laagdrempelig maken, bijvoor-

beeld door open *events* te organiseren. Laten zien dat je een plek bent waar iedereen welkom is en even belangrijk. Op 23 april vieren we de Dag van de Aarde, een festival met Duurzaam Den Haag. Eerder was er een cursus levenskunst in de kerk, waar deelnemers konden reflecteren op hun leven.'

Schiethart: 'De PGG is een massief begrip. Als ik in een helikopter boven Den Haag zou vliegen zie ik zeker honderd gemeenschappen. De PGG is een minderheid. Je moet een realistisch beeld hebben van jezelf. Voor je het weet sta je buiten de werkelijkheid. Je moet oppassen dat je niet de bisschop van een speeltuin wordt.'

Wat me opvalt, is een soort mechanisme. Kerken fuseren en dan is er veel teleurstelling en ontgoocheling; waarom lukt het toch niet? Ik geloof meer in differentiatie: zorg dat een kerk een eigen gezicht krijgt. Neem de Maranathakerk die vaak sprekers op levensbeschouwelijk en cultureel terrein uitnodigt en zo een platform voor gedachtevorming is. Je moet zichtbaar zijn in de wijk. Juist dat doen wat bindt. Denk aan de voedselbanken die een succes zijn. Hoe je lokaal zichtbaar wilt zijn, moet niet van bovenaf worden opgelegd. Voor je het weet valt de kerk in de valkuil van vergaderingen die tot niets leiden.'

Santing: 'We moeten meer met el-

'Geloof in je eentje is lastig vol te houden'

kaar samenwerken. Niet teveel in hokjes van gemeenten blijven zitten, maar over de grenzen heen gaan. Kijken vanuit heel Den Haag en dan thema's vinden voor de hele Protestantse Gemeente. Denk aan een leeftijdscategorie van dertigers. Per kerk is dat een kleine groep, maar met elkaar kun je mooie dingen doen. Een ander thema is de opvang van vluchtelingen. Verder moet de kerk zichtbaarder zijn op sociale media en daar een duidelijk profiel krijgen. Daarmee bereik je meer mensen. We moeten ze ook meer opzoeken in de stad.

Het is wel lastig hoe je het evangelie uitdraagt aan mensen die niet gelovig zijn. We moeten met elkaar proberen de christelijke waarden over te brengen. Vertellen over wat God voor ons betekent. Ik vind het diaconale werk ook belangrijk voor het gezicht van de kerk; het gaat tenslotte om de menselijke maat.'

HANS HEMMES

PGG-DISCUSSIEDAG OP 9 APRIL, 11 TOT 15.30 UUR, MARANATHAKERK. OPGAVE BIJ M.QUARLESVANUFFORD@PKN.DENHAAG.NL OF VIA TEL. 06 12 11 26 51.

Antoon Molkenboer veelzijdig kunstenaar



Antoon Molkenboer heeft in Den Haag veel kunstwerken achtergelaten. Hij ontwierp de email-mozaïeken en glas-in-loodramen in de Antonius Abtkerk, het Julianamozaïek in het oude stadhuis (Javastraat), het Zonnemozaïek in het Daltoncollege (Aronskelkweg) en het Albert Vogelmonument (Frederik Hendrikplein). Ook maakte hij prenten en portretten, affiches, boekomslagen, postzegels, toneeldecors, historische kostuums, monumentale muurschilderingen. Door de recente herwaardering van figuratieve en symbolische kunst is er steeds meer aandacht voor zijn werk. Kunsthistorica Ineke Goudswaard heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar Molkenboers werk en leven. Ze vertelt erover in de Antonius Abtkerk.

WOENSDAG 13 APRIL, 20 UUR. OPGAVE: (070) 354 1742.

Leer en leven van Confucius



Confucius pleitte voor recht en medemenselijkheid in het strijdtonel van Chinese staten. Zijn werk, *De Gesprekken*, is in het Nederlands vertaald. Ds. Karl van Klaveren nodigt publiek uit voor een serie avonden over zijn leven en leer, met teksten en filmbeelden. Waar liggen de verschillen en overeenkomsten met het christendom? Wat biedt inspiratie?

VANAF ZONDAG 10 APRIL, 20 UUR. HOUTRUSTKERK.

IN - DRUK

BOSTON IS NOOIT VER WEG

EEN FILM MET EEN OSCARNOMINATIE DIE zich afspeelt in Boston, waar ik ook langs de Freedom trail wandelde. Je gaat erheen en denkt: zal ik plekken herkennen? Je vraagt je tegelijk af hoe boeiend het is om twee uur lang voornamelijk dialogen en vergaderingen in beeld te hebben. Geen achtervolgingen, schietpartijen of instortende gebouwen. Zal regisseur Tom McCarthy van de gelegenheid gebruik maken hartgrondig af te rekenen met kerk en geloof? Een begrijpelijke reactie als tientallen priesters jarenlang hun gang hebben kunnen gaan in Boston. Ja zeker, de onderzoeksjournalisten van *Spotlight*, werkzaam bij de *The Boston Globe*, sparen de kerk niet. Een kerk die, zoals ze regelmatig te horen krijgen, ook zoveel goeds doet voor de samenleving. Een lange traditie van liefdadigheid en een kardinaal die als jonge priester al ageerde tegen rassendiscriminatie. En waarom moet dat door die persmuskieten besmeurd worden?

De innerlijke strijd die dat oplevert zien we bij de journaliste, die een gelovige oma heeft die drie keer per week naar de mis gaat. 'Als wij de smeerlapperij onthullen, zal zij dan haar geloof kwijt raken?' Maar tegelijk kent ze inmiddels de slachtoffers, misbruikt in hun vroege jeugd, die niet alleen hun geloof, maar ook het vertrouwen in de medemens zijn kwijt geraakt. Niemand konden ze hun verhaal vertellen, niemand wilde hen geloven. En zo is het niet alleen een aanklacht tegen een kerk die het vuil onder het tapijt veegt, maar ook een pijnlijke confrontatie voor de journalisten. Want in het archief liggen de brieven van mensen die al lang geleden aandacht vroegen voor wat hun was aangedaan. Maar ze werden gezien als lastposten, hun klacht als een incident. Politie en justitie was er ook niet op uit de onderste steen boven te krijgen, ontdekken de journalisten.

Wat de film blootlegt, is een cultuur van weggijken, niet luisteren naar de slachtoffers. Het is een benauwende ervaring al die keurige mensen, religieus en burgerlijk, hun eigen straatje te zien schoonvegen. Wat de film zo overtuigend maakt, is dat het geen gevecht van onverschrokken helden tegen schurken is. Het is onze wereld, het zijn advocaten, rechters en notabelen die vaak zeggen dat ze niet anders kunnen. De hoofdredacteur van de krant zegt dan ook dat hij er niet op uit is de kardinaal te pakken (al leidt het schandaal wel tot z'n aftreden), maar dat het kerkelijk en maatschappelijk systeem dat dit alles mogelijk maakt aan het licht gebracht moet worden. Er mogen geen slachtoffers meer gemaakt worden!

Zal ik dingen herkennen?, vroeg ik mij af. Boston bleek niet zo ver weg. Tijdens de film dacht ik aan de hervormde wijkpredikant, die



in de jaren vijftig van de vorige eeuw mijn moeder kwam vragen geen aangifte te doen tegen de zondagsschoolleider. 'Zo slecht voor het imago van de gemeente', zei hij. Ze deed het toch. 'Goed dat u kwam', zei de zedenrechercheur. 'Hij heeft al veel slachtoffers gemaakt, maar ze zwegen uit schaamte en angst.' Wie het onrecht verzwijgt en toedekt, verwoest het geloof in de toekomst.

ROB VAN ESSEN

advertenties

Firma A. H. Kerkhof & Zn
 Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:
 • levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra
 • Sorghvliet Groot Hertoginnelaan 1
 • Waldeck Oude Haagweg 28
 • Nootdorp Veenweg 14 of uitvaartcentrum naar uw keuze

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
 2517 ET 's-Gravenhage
 firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl **070 345 16 76**
 www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

Engelen & Spoor
 UITVAARTVERZORGING

Gericht naar uw persoonlijke wensen

Verzorgen en hulp bij verzekeringen en deposito's

Diverse uitvaartcentra beschikbaar, o.a. 'Sorghvliet', Groot Hertoginnelaan, 's-Gravenhage

Kantoor
 Jan van Nassastraat 110, 's-Gravenhage
 Tel. (070) 350 7000
 (dag en nacht)

info@engelenenspoor.nl www.engelenenspoor.nl

Van Der Helm
 uitvaartzorg

persoonlijke begeleiding bij uitvaarten... van mens tot mens...

070 - 335 03 97 - www.vdhuz.nl

Eric Borgman over toekomst parochies

De rooms-katholieke parochies verkennen hun toekomst op zaterdag 9 april met een studiedag waaraan de theoloog Erik Borgman meewerkt. Leidraad voor Borgmans bijdrage is zijn recente boek *Waar blijft de kerk?* Het is een besloten bijeenkomst voor ruim zeventig genodigden werkzaam binnen de parochies. Ook het bestuur van de Haagse Gemeenschap van kerken is uitgenodigd. Wie ideeën heeft voor de toekomst van katholiek Den Haag, kan die sturen aan: parochiesecretariaat@rkdenhaag.nl.

Kerk in Den Haag bij u in de bus?

Wilt u dat KDH iedere maand bij u wordt thuisbezorgd?

Neem een postabonnement. 10 nummers voor € 19,50.

Opgave per e-mail: info@kerkindenhaag.nl
 Of bel: 06 30 164 820

Protestantse Kerk, kerken per stadswijk

| Stadswijken | Kerkgebouwen | Tijd | zondag 3 april | zondag 10 april | zondag 17 april | zondag 24 april |
|---|--|----------------|--|---|--|--|
| Centrum Schilderswijk | Lukaskerk Om en Bij 2 | 10.15 | ds Trinette Verhoeven S/T | drs Henk Baars | kringviering Hilly Merx * | ds Fokke Fennema |
| Benoordenhout Archipel | Duinzichtkerk van Hogenhoucklaan 89 | 10.00 | ds Ruben van Zwieten Asd | ds IJjo Akkerman | ds Sibren Smits | ds * HA |
| Bezuidenhout | Christus Triumfatorkerk Juliana v Stolberglaan 154 | 10.00 | ds Ruud Stiemer | ds Roel Bosch Zeist | ds Jan Eerbeek | ds Ruud Stiemer HD |
| Mariahoeve | Pax Christikerk Vlamburg 2 | 10.30 | ds Peter Bakker | ds Peter Bakker | dr Peter van Egmond Rijsburg | Klaas Bos, Goes |
| Stadsdeel Laak Spoorwijk | de Oase van Meursstraat 1 | 10.00 | Arie Jan van der Bom | kringviering | ds René de Reuver HA | ds Theo Hettema |
| Moerwijk / Morgenstond / Zuiderpark | Marcuskerk Jan Luykenlaan 90 | 10.00 | ds Nicolle Pronk | ds René de Reuver gemeentezondag | ds Marjolein den Dulk | ds René de Reuver |
| Vogelwijk Bloemenbuurt | Bergkerk Daal en Bergselaan 50 | 10.00 | X > Maranathakerk NB 10u30 !! | ds Tineke Veldhuizen Zundert | ds Martine Nijveld | ds Axel Wicke HA |
| Statenkwartier-0 Duinoord Zeeheldenbuurt Regentessekwartier-N | Maranathakerk Ze Sweelinkstraat 156 | 10.30 | ds Axel Wicke, belijdenisdienst | ds Erika van Gemerden | ds IJjo Akkerman | ds Martine Nijveld |
| | Noorderkerk Schuijtsstraat 9/11 | 10.00 | ds Durkje Sikkema | ds Ruud Stiemer | ds Henk van Laren | 12u !! ds Ruud Stiemer |
| Vruchtenbuurt Bohemen | Bosbeskerk Bosbesstraat 5 | 10.00 | dr Paul Sanders | ds Kees Buist | ds Nico Riemersma | ds Martin Koster HA |
| Loosduinen Waldeck Houtwijk | Abdijkerk Willem III straat 40 | 10.00 | ds Gerrit van Reeuwijk Alkmaar | ds Derk Stegeman | ds Nicolle Pronk | ds Wietske Verkuijl S/T |
| Houtwijk | Houthaghe Toon Dupuisstraat 10 | 10.00 | ds Lenie Vollebregt | ds Gerardus Sipkema | ds Wietske Verkuijl | Jenne de Haan * |
| Bouwlust Vrederust Morgenstond | Shalomkerk Vrederustlaan 96 | 10.00 | ds Martin Koster | ds Klaas Wigboldus | ds Marjan Zebregs | ds Nico Riemersma S/T |
| Scheveningen Dorp | Bethelkerk Scheveningen Jurriaan Kokstr. 173 | 10.00 17.00 | ds Antje Groenendijk - Meindersma. Jeugdinst | ds Antje Groenendijk ds Aart Mak dnt a/zee | ds Jan Maasland | ds Jaap Quist 17u: terug in de tijd |
| | Oude Kerk Keizerstraat 8 | 10.00 17.30 | ds Wim ten Voorde ds Jaap Quist | ds Jaap Quist mi > Bethelkerk | ds Jaap Quist mi > Prinses Julianakerk | ds Henk de Graaf Rt ds Frederik van Harten |
| Belgisch Park Statenkwartier - W | Nieuwe Badkerk Nieuwe Parklaan 90 | 10.00 | ds Ad Wijlhuizen Apeldoorn | ds Charlotte van der Leest | ds Charlotte van der Leest Cantate | ds Jacob Korf |
| Duindorp | Prinses Julianakerk Tesselsestraat 6 | 10.00 17.30 | Arjo van der Steen mi: X | ds Frederik van Harten (met Oranjeschool) mi: X | Robin ten Hoopen ds Dick Westerneng >Zld | ds Frederik van Harten Oranjednst mi: X |
| Ypenburg | De Toevlucht Laan van Hoornwijk 140 | 10.00 | ds Rob van Essen | ds Attie Minnema | ds Axel Wicke | ds Attie Minnema |
| Leidschenveen | De Leidraad Harriët Freezerhof 28 | 10.00 | ds Leon Rasser | ds Willemijn van Dijk | ds Theo Haitjema S/T | ds Johan van Westenbrugge |

Kerken in overige categorieën

| | | | | | | |
|------------------------------|--|--|--|---|---|--|
| PKN-kerken voor de hele stad | Bethlehemkerk Laan van Meerdervoort 627 | 10.00 16.30 | dr PieterVermeer Wilnis ds LaurensJan Vogelaar | MarkVerheul Schv ds PvanDeVoorde Ha'vid | ds Ad Vastenhou ds LaurensJan Vogelaar | ds LaurensJan Vogelaar ds J W Westland |
| | Houtrustkerk Beeklaan 535 | 10.30 | ds Marian Driessen Oegstgeest | ds Karl van Klaveren | ds Nienke van Dijk | ds Karl van Klaveren |
| | Kloosterkerk Lange Voorhout 2 | 10.00 10.30 | ds Rien Lanooij | ds Margreet Klokke jubileum orgel | ds Rien Lanooij | ds Rien Lanooij cantate |
| | Evang Lutherse Gemeente Lutherse Burgwal 9 | 10.15 | ds René de Reuver | ds Marianne van der Meij | ds Trinette Verhoeven | ds Trinette Verhoeven |
| | Eglise Wallonne Noordeinde 25 | 10.30 | pasteur Anton van der Lingen | pasteur Hartman Out Sainte Cène | pasteur Hartman Out | pasteur Daniël Ribs |
| | Overige kerken voor de hele stad | Deutsche Evang. Gemeinde Bleijenburg 5 | 10.30 | Pfrn Suzanne Mathis | Pf Jan Mathis | Pf Jan Mathis |
| | Doopsgezinde gemeente Paleisstraat 8 | 10.30 | Christien Duhoux - Rueb | ds Jannie Nijwening | Menno Meihuizen | X dienst in Oldeslo |
| | Ekklesia Brouwersgr. 2-K in steeg door hek | 11.00 | X | Uit de psalmen | X | Thema: Jip Wijngaarden |
| | Evang. Broedergemeente Hernhutters Chasséstraat 1 | 10.00 11.00 | zr Christine Welschen | zr Christine Welschen | zr Christine Welschen | zr Georgina Bendt |
| | Haagse Dominicus Thomas Schwenckestr 30 | 10.30 | dag van barmhartigheid | X | dag van de aarde | X |
| | Indonesisch Ned. kerk GKIN Marcuskerk Jan Luykenln 90 | 13.30 | ds Johannes Linandi | Bettelies Westerbeek | ds Maria Winckler - Hulselan | ds Stanley Tjahjadi HA |
| | Kruispuntgemeenschap Hofzichtlaan 115 | 11.00 | Rembrandt Zuiderhout | X | ds Joop Zuur | X |
| | Remonstrantse kerk Ln v Meerdervoort hg 955 | 10.30 | ds Martine Wassenaar Boskoop | ds Reinhold Philipp | ds Maria Sloomans | ds Japke van Malde |
| | Vrije Evang. Gemeente Malakkastraat 5? | 10.00 | X | ds Wessel Verdonk | X | ds Wessel Verdonk |
| | GK Vrijgemaakt Duinkerkerstr 1 Biddag 9/3 19u30 ds Francke | 10.00 17.00 | preeklezen ds Kim Batteau | ds Jasper Klapwijk ds Klaas van der Geest | ds Jasper Klapwijk ds Klaas van der Geest | ds Jasper Klapwijk HA ds Klaas van der Geest |
| Ziekenhuizen | Bronovo Ziekenhuis Bronvolaan 5 | 10.00 | ds Engelen Hulsmans | pastor Jan Koeleman | ds Engelen Hulsmans | ds Wilna Steenberg |
| | Haga Ziekenhuis Leyweg 275 | 10.00 | pastor Wim Hoefman | ds Saskia Wevers afscheid | pastor Wim Hoefman | pater Bosco Beijk |
| | MCH Westeinde Lijnbaan 32 | 10.00 | pastor Willy Hoogendoorn | pastor Bertus Wessel | ds Roos Mulder | pastor Guido Schürmann |
| | MCH Sint Antoniusshove Banningln 1 Leidschendam | 10.30 | ds Irene Visser | pastor Guido Schürmann | pastor Willy Hogendoorn | pastor Bertus Wessel |
| Parnassia | Franciscuskerk Nic Broeckhuijsenstr 23 | 10.30 | pastor Tomas van Driel | pastor Henk van Breukelen | pastor Babette van Asten | ds Mineke Kroes |
| | Clarakapel Rozenbottelstraat 14 | 10.30 | pastor Henk van Breukelen | pastor Sief Smit | pastor Nanda de Hoop | pastor Tomas van Driel |
| dienst met doventolk | Koningkerk B. Ingenhoeslaan 4 Vbg | 10.00 | ds Bert de Leede | X 11u Perronmeeting in Zoetermeer ds Kievit | dss Els en Jan van der Wolf-Kox | X |

Kerken met vaste gegevens voor elke zondag

| | | | | | | |
|--|--|--|---|---|---|--|
| Anglican Church Arij van der Spuijweg 1 Elke zondag: 9h00 Holy Communion. 10u30 traditional service incl HC. 10u30 (same time) contemporary service - HC on 2d Sunday On 1st Sunday: 17h00 Choral Evensong. On 4th Sunday 10h30 2 services together in Morning Prayer, Anointing & Prayer for Healing, 17h00 Informal "Wellspring" | American Protestant Church Esther de Boer van Rijklaan 1 9:45 am contemporary service 11:15 am traditional service | Oud-Katholieke Kerk Juffrouw Idastraat 7. Elke zo 10u eucharistie. Woensdagvieringen staan tijdelijk stil. Elke 2e zondag 16u gezongen vespers | Evangeliegemeente Morgenstond Exoduskerk Beresteinlaan 263 zo 10 samenkomst | Volle Evangelie Gem, Vredekerk Maartensdijklaan 126, zo 10u30 NL. za 19u Arabisch | Baptistengemeente Vier Heemskinderenstraat 91 10u samenkomst | Leger des Heils Ambachtsgaarde 198 10u30samwknst met muziekkops en zangbrigade olv Majoor Elsje Klarenbeek |
| | | | Het Apostolisch Genootschap, Loevesteinln 170 zo 9u30 samenkomst | Genootschap der Vrienden - Quakers Stadhouderslaan 8, zo 10u30 stille samenkomst | Zevende Dags Adventisten Robijnhorst 197 - op zaterdag! 10u Bijbelstudie 11u dienst | |

Rooms-katholieke kerken, Nederlandstalige weekendvieringen, zie verder www.rkparochiedevierevangelisten.nl en www.rkdenhaag.nl

Taizédiensten

| | | | | | | | | |
|--|---|---|--|---|--|--|--|--|
| Centrum, Parkstr 65a, H. Jacobus Maior zo 9u NL, 10u15 Lat., 12u15 NL, 16u vespers | Schilderswijk, Hoefkade 623, H. Martha, za 19u, zo 11u | Haagse Hout, Wassenaarseweg 53, St. Paschalis Baylon, zo 11u | Bezuidenhout, Bezuidenhoutseweg 153, OLV van Goede Raad, za 17u30 | Marlot, Bloklandplein 15, Onbevlekt Hart van Maria, zo 9u30 | Zeeheldenbuurt, Elandstraat 194, OLV Onbevlekt Ontvangen, zo 11u | Rijswijk, Sir Winston Churchillaan 372. H.Benedictus & Bernadette, za 19u, zo 9u30 | Deutsch: Badhuisweg 35a Sonntags 10.30 English: Bezuidenhoutseweg. 157 Sunday 10,00, 17.30 Français: Stoeplaan 4 Wassenaar Dim 17.00 | Buurt- en kerkhuis Bethel, Thomas Schwenckestraat 30 elke maandag 19.30u Taizéavondgebed Zorgvlietkerk Prins Mauritslaan 10 elke vrijdag 20u Taizéavondgebed Elandstraatkerk elke 1e zaterdag vd maand 19.30u Taizéviering Koningkerk Voorburg elke 2e zaterdag vd maand 19u30 Taizéviering |
| Regentessekwartier, Beeklaan 188, H. Agnes, za 20u NL, zo 09u30 NL, 12u Sp | Valkenbos, Kamperfoeliestraat 279, Kerk Titus Brandsma zo 10u30, vr 10u | Loosduinen, Loosd. Hoofdstr 4, Kerk Maria van Eik & Duinen zo 10u, za 13u | Waldeck/Kijkduin, Aaltje Noordewierstr 4, H. Pastoor van Ars, zo 10u30 | Leyenburg, Leyweg 930, Emmaüskerk, zo 10u, za 13u | Scheveningen, Scheveningsew.233, H. Antonius Abt, za 17u., zo10u30 | Rijswijk, v Vredenburgweg 69, H. Bonifatius, za 19u, zo 11u | | |

Doordeweekse diensten: ■ Aandachtscentrum Schoolstraat 18 di t/m vr 13 u stilteviering ■ Kloosterkerk elke wo 19.45 u vesperviering ■ Evangelisch Lutherse Kerk elke wo 12.45 -13 u middagebed

Symbolen: ♪ met cantorij, muziek etc; X geen dienst; * geen opgave ontvangen; ☞ voorganger met preekconsent; ✱ kerkelijk werker; ♣ proponent (ds i.o.) ☞ missionair pionier

AGENDA: APRIL

Meer op kerkindenhaag.nl

Voor adressen van kerken zie pagina 6. Tips/aankondigingen voor mei/juni s.v.p. opgeven voor 16 mei: redactie@kerkindenhaag.nl

'Life of Pi'

Kijkmiddag. Pi reist de wereld over met zijn diertuindieren. Verfilming van Yann Martels bestseller (2012, Ang Lee).
Za 2, 14:30-17:30 u ■ Pastoor van Arskerker

De liefde niet

Gesprek over het boek *De liefde niet* van Margriet van der Linden, als voorbeeld van de boeken waarin met jeugdgelooft wordt afgerekend. Deelnemers moeten het boek vooraf hebben gelezen. Leiding, opgave: Martine Nijveld, me.nijveld@ziggo.nl
Di 5, 20 u ■ Maranathakerk

'Five minutes of heaven'

Biosavond. Een dader en de broer van zijn slachtoffer ontmoeten elkaar, dertig jaar na het drama, tijdens de 'Troubles' in Noord-Ierland. Kunnen zij vrede sluiten? 2009, Oliver Hirschbiegel.
Woe 6, 20 u, € 5 ■ Doopsgezinde kerk

Laudato Si

Middag over de 'ecologie-encycliek' van paus Franciscus.
Woe 6, 10-12 u ■ Pastoor van Arskerker

Stiltemeditatie

Do 7, 14 u ■ Remonstrantse kerk

Verhalencafé

Kom vertellen wat je beweegt. Thema: geluksmomenten. Met ds. Axel Wicke.
Vr 8, 15-17 u ■ Buurt-en-kerkhuis Bethel

'Wag the Dog'

Zwarte komedie over Amerikaanse politiek, mediaspellen en schalen. 1997, Barry Levinson. Borrel na afloop.
Vr 8, 20 u ■ Buurt-en-kerkhuis Bethel

**Bazaar**

Za 9, 10-15 u ■ Noorderkerk

Orgel 50 jaar

Het Kloosterkerkorgel van de Deense bouwer Marcussen bestaat vijftig jaar. Concert door Geerten van de Wetering en Jan Hage.
Za 9, 20:15-21:30 u, € 10/8 ■ Kloosterkerk

'Kong Zi'

Film over het leven van wijsgeer Confucius. Tussendoor een lunch met uitleg

van een kenner. Opgave: houtrustkerk.nl.
Zo 10, 12:30 u ■ Houtrustkerk

Duurzaamheid

Workshops en debatten over ecologisch goed leven door christelijke milieuorganisatie A Rocha.
Woe 13, 19:30 u ■ Christus Triumfatorkerk

Musica Poëtica

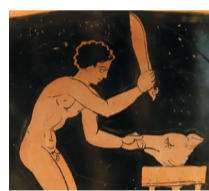
Concert barokensemble Musica Poëtica met het Hollands Vocaal Ensemble Alkmaar, o.l.v. Jörn Boysen. Werken van Kuhnau, Buxtehude e.a.
Vr 15, 20:15 u, € 17,50 ■ Maranathakerk

Wandeling

In vroeger eeuwen werd de liturgie tussen Pasen en Pinksteren staande gevierd. Ds. Martine Nijveld nodigt uit voor een meditatieve wandeling. Info, opgave: me.nijveld@ziggo.nl.
Zo 17, 16 u ■ Bergkerk

'Le Havre'

Filmavond. Marcel Max, een bohemien uit havenstad Le Havre, is schoenpoetser. Hij maakt kennis met een minderjarige Afrikaanse vluchteling, die hij verbergt voor politie. 2011, Aki Kaurismäki.
Ma 18, 20 u ■ Bosbeskapel

**Romeins eten**

Een diner met smaken van millennia geleden.
Vr 22, 16-18 u ■ Houtrustkerk

Voorjaarsverkoop

Huisraad, speelgoed, kleding, boeken en meer voor een klein prijsje. Koffie, thee, pannenkoeken.
Za 23, 10-14 u ■ Kloosterkerk

Verbindend communiceren

Serie workshops gebaseerd op het gedachtegoed van Marshall Rosenberg. Thema: gevoelens en behoeften.
Zo 24, 15-17 u ■ Doopsgezinde gemeente

Zinnig gesprek

Serie avonden over het boek van Francis Spufford, *Dit is geen verdediging*, over de aantrekkelijkheid van het christendom. Voor studenten en jonge werkers. Begeleiding: ds. Margreet Klokke.
Di 26, 20:15 u ■ Kloosterkerk

Markt in Abdijkerk

Antiek-, brocante- en curiosamarkt, papierwerken, boeken.
Za 30, 10-15 u ■ Abdijkerk, boekenboek-loosduinen.nl

INGEZONDEN**Katholieken uit KDH (7)**

Vol verbazing las ik over de stopzetting van de medewerking door de katholieken aan KDH. Als parochiaan van de Van Ars-gemeenschap schaam ik mij hiervoor. Elke maand lees ik uw blad met veel belangstelling en de samenwerking tussen de christelijke gemeenschappen is juist nu ontzettend belangrijk. Ik zou het zelfs waarderen als er af en toe informatie over het jodendom, de oosterse kerken, de islam en andere religies in vermeld zou worden. Ik wens u veel succes en hoop op een betere samenwerking.

T. LINSSEN-WOLFHAGEN

Katholieken uit KDH (8)

Het stopzetten van de samenwerking in *Kerk in Den Haag* is een vervolg op het stopzetten van het spiritueel centrum De Boskant. In beide gevallen is sprake van een schromelijk tekortschieten in visie. De Boskant was van grote waarde voor de katholieke geloofsbeleving en voor de oecumenische samenwerking.

Het argument van de parochieleiding van Maria Sterre der Zee en van De Vier Evangelisten dat spiritualiteit een zaak is van de parochies houdt geen steek, want de parochies presteren op dit terrein bepaald ondermaats.

Kerk in Den Haag zou aanvankelijk te weinig tegemoet komen aan de wens van katholiek nieuws. Nu heet het dat de financiën de reden zijn van het staken van de samenwerking. Van katholieke zijde wordt € 9000 verwacht, van protestantse zijde wordt € 50.000 ingebracht. Met het ontstane tekort worden de andere participanten in KDH nu opgezadeld.

In beide situaties zijn de Haagse geloofsgemeenschappen die samenwerken aan de oecumene voor het blok gezet zonder enige communicatie vooraf: het nieuws moest van het internet worden vernomen. In beide situaties is de vicaris geschoffeerd, die op voortreffelijke wijze leiding geeft aan de oecumene in de stad als voorzitter van de Haagse Gemeenschap van Kerken.

Het optreden van de leiding van beide parochies is beschamend en voor de oecumene betreurenswaardig. Het autoritaire en liefdeloze optreden van de parochieleiding van De Vier Evangelisten was voor mij de derde reden om aan mijn lidmaatschap van het bestuur van de Haagse Gemeenschap van Kerken een einde te maken.

**CHRISTIAAN STEENBERGEN,
OUD-BESTUURLID PAROCHIE
H. PASTOOR VAN ARS**

Katholieken uit KDH (9)

Het is doodzonde dat de twee rooms-katholieke parochies uit hét kerkenblad voor Den Haag stappen. Zeer kwalijk is dat het besluit zonder overleg is ge-

nomen en dat de onderbouwing tenenkrommend zwak is.

KDH zou te weinig katholiek zijn en te weinig worden gelezen. Gelegenheidsargumenten die niet houdbaar zijn. De parochiebesturen geven niet thuis in het aandragen van onderwerpen. Kerkelijke vrijwilligers halen edities van KDH uit katholieke kerken bij onwelgevallige artikelen. In de politiek zouden ze zeggen: U draait en u liegt. Juist nu moet worden geïnvesteerd in externe communicatie. Een investering van € 9.000 is een schijntje en vertegenwoordigt een pr-waarde van vele duizenden euro's meer. Als de besturen dat niet zien, vrees ik dat de katholieke kerk in onze stad op een eenzaam in zichzelf gekeerd eiland strandt.

**ERIC VAN DEN BERG, PAROCHIAAN EN
HOOFDREDACTEUR KATHOLIEK.NL**

Katholieken uit KDH (10)

Graag zou ik namens Jongerenkoor PaMa (Antonius Abtkerk Scheveningen) willen melden dat we elk initiatief tot samenwerking juist willen continueren. Ga alstublieft zo door! Ik zie namelijk wel de gelijk voordelen in een (oecumenische) samenwerking tussen de verschillende kerken in Den Haag. We kunnen tenslotte veel van elkaar leren. Ik ben in januari aangesproken door een aantal kerkgangsters van de protestantse gemeente van de Nieuwe Badkapel, na een oecumenische viering die we met Jongerenkoor PaMa hebben verzorgd. Uit dat gesprek kwam naar voren dat er veel te weinig wordt gedaan op het vlak van samenwerking tussen de verschillende stromingen in de christelijke kerk in Den Haag, in ieder geval op het gebied van jongerenbeleid. Dat willen we graag veranderen. Wij zijn al lang en breed overtuigd van de zin van samenwerking.

LEONARD BEELOO

Katholieken uit KDH (11)

Jammer dat de Haagse parochies hun deelname aan *Kerk in Den Haag* hebben opgezegd. Zo mogen christenen in Den Haag toch niet met elkaar omgaan. KDH vervult in deze tijd van ontkerkelijking een prachtig en broodnodig platform voor toenadering en begrip tussen de verschillende denominaties. Het lijkt mij een verkeerde bezuiniging. Ook de r.k. kerk ontkomt er niet aan kerken te sluiten, een keer moet het toch gebeuren. Het is beter met dat besluit niet te dralen (dat iedereen verwacht) dan verkeerd te bezuinigen. Dit goed toegankelijke en veelzijdige blad, ook geliefd onder de jongeren, moet blijven. Laten de r.k. bestuurders terugkomen op hun standpunt.

J.N.P. HAARSMA, GELOOFSGEMEENSCHAP ST. JACOBUS

Katholieken uit KDH (12)

Redactie en uitgever van het blad *Kerk in Den Haag* en de beide parochiebesturen voerden enkele verhelderende gesprekken over de huidige en toekomstige samenwerking. Tot nu toe werd RK Den Haag in deze samenwerking vertegenwoordigd door Stichting Vliethaghe (het voormalige dekenaat). Deze stichting is echter geliquideerd en de parochies is gevraagd de werkzaamheden over te nemen. Dit zou leiden tot een extra financiële verplichting voor de parochies van 9.000 euro.

De parochiebesturen vinden dit een niet verantwoord kostentijging. De opdracht van het bisdom is immers de kerken open te houden en dat kan alleen door een forse bezuinigingsoperatie. Een niet voorziene structurele kostenstijging past daar niet bij. Daarnaast kiezen de parochiebesturen ervoor om in de prille fase van hun gefuseerde bestaan te investeren in het publiceren van de eigen identiteit in de eigen magazines.

Het blad *Kerk in Den Haag* voorziet in een totaaloverzicht van kerkelijk aanbod, hetgeen wordt gezien als een oecumenisch monument. Afsproken is dat de parochies meedenken over 'Kerk in Den Haag onder het nieuwe gesternt'. Gedurende het eerste half jaar 2016 dragen de parochies nog bij. Parochianen wordt gewezen op de mogelijkheid een postabonnement te nemen.

Nadrukkelijk is ook geconstateerd dat dit los staat van oecumenische samenwerking. Aan die talloze activiteiten wordt door alle partners veel waarde gehecht, zoals interreligieus beraad in alle wijken, leerhuis, vieringen, Aandachtscentrum, Haagse Gemeenschap van Kerken, week van de eenheid, maandelijks vredesplein en kerkennacht.

**JOOST HAPPEL, SECRETARIS PAROCHIE
MARIA STERRE DER ZEE
INEKE BRIZEE, SECRETARIS PAROCHIE
VIER EVANGELISTEN**

Heilige Arke

In KDH van februari (184) schrijft Jan Goossens dat de Heilige Arke is teruggevonden in Jeruzalem. Dat is niet waar. Ies van Creveld, schrijver van zes boeken over Joods Den Haag, schreef in *Gebundeld Erfgoed* dat de Heilige Arke in 1720 geschenkt was door Abraham Boas voor de nieuwe synagoge (2001: 96). In 1844 ging de Arke mee naar de Grote synagoge aan de Wagenstraat. Daar is de Arke tot 1977 in gebruik gebleven. De synagoge was te groot geworden voor de naoorlogse Joodse gemeente en zij werd daardoor verkocht aan de burgerlijke gemeente. De Arke werd ondergebracht in het Joods Historisch Museum van Amsterdam. Daarvandaan werd hij in onderdelen vervoerd naar Jeruzalem, waar hij werd opgebouwd in de 'Hollandse sjoel'.

**RIET DE LEEUW VAN WEENEN,
ZUIDLAND.**

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDENHAAG.NL WEBSITE

April 2016, jaargang 19, nr. 185

Uitgever van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage-Oost en de Rooms-Katholieke parochies Maria Sterre der Zee en De Vier Evangelisten.

Contact:
redactie@kerkindenhaag.nl
Tel. 06 30 16 48 20
Parkstraat 32, 2514 JK Den Haag

Hoofdredacteur: Jan Goossens
Eindredacteur: Robert Reijns

Redactie: Margot C. Berends (tekstredacteur), Rob van Essen, Hans Hemmes, Bas Kromhout, Rienk Lanoo, Claartje Vinkesteyn, Irna van der Wekke, Marijke Witteman.

Redactionele medewerkers: Henk Baars (Stek), Jaap van den Berg (kerkdiensten), Jan Eijken, Paul Schott, Margriet Quarles van Ufford (PGG).

Overige medewerkers: Rogier Chang (fotografie), Eric van den Berg (website), Pieter van Schouwenburg (vormgeving).
Druk: Opmeer Drukkerij bv.

ADVERTENTIES:

WWW.KERKINDENHAAG.NL
E-MAIL: INFO@KERKINDENHAAG.NL
TEL. KANTOORURUS: 06 123 130 53.

Los postabonnement:

€ 19,50 per kalenderjaar (10 nummers).
Opgave: info@kerkindenhaag.nl
Giften: IBAN NL35 INGB 0007 7749 10

MOET JE LEZEN**'Het seculiere experiment'**

Het geloof in een barmhartige God, bij wie veel mensen steun vonden, verdween na de jaren zestig. De aanslagen van '11 september' en op Charlie Hebdo veroorzaakten een grimmige sfeer in de wereld. Goed om de balans op te maken van de impact hiervan op de maatschappij. In zijn boek *Het seculiere experiment. Hoe we van God losgingen samenleving* gaat Hans Bou-tellier dat verschijnsel te lijf.

Zijn katholieke vader had eens gezegd dat als God uit de maatschappij zou verdwijnen, het een zootje zou worden. Boutellier bevraagt in zijn boek wat de fundering is van de moraal, en hoe deze uitpakt in het alledaagse leven. Hij beschrijft belangrijke maatschappelijke veranderingen die mogelijk verband houden met secularisatie, zoals die op het gebied van criminaliteit, overheidsstoezicht en seksualiteit.

In het licht van het onlangs verschenen KRO-rapport 'God in Nederland' is het boek een belangrijke bijdrage aan het denken over de gevolgen van secularisatie in Nederland.

JAN DE OUDE

Troubadour



TROUBADOUR MARTIJN BREEMAN ZINGT MAANDELIJKS EEN LIED, TE BELUISTEREN OP KERKINDENHAAG.NL.

Florence Nightingale Park

O park, vernoemd naar Florence Nightingale. Geen hoveniers die zich met jou bemoeien. Het maakt niet uit, want jij, verwilderd park, hebt geen behoefte aan een stijve hark die wel bepaalt hoe bomen moeten groeien.

Helaas valt jou maar weinig heil ten deel; de stad rukt op en dreigt je weg te vagen. Een groot gedeelte is al weggeteerd. Geen vogel die nog vrolijk kwinkleert, er klinken weer motoren, boren, zagen...

Maar jouw ellende doet de mens niet veel. Voor jou geen demonstraties met BN'ers. Zo brokkel je in stilte verder af tot een stuk groen, ter grote van een graf, want niemand stopt die botte florascenhenners.

Zo'n 'eerbetoon' voor Florence Nightingale, daar blijft een mens toch liever van verstoken. En mocht ik later dood zijn en beroemd, hoop ik dat men geen park naar mij vernoemt; de kans is groot dat ik er rond ga spoken.

Friestalige kerkdienst

Luchtig met Rjucht en Sljucht

REPORTAGE reportage De duizenden gelovige Friezen die in de regio Den Haag wonen, kunnen één keer per jaar vlakbij huis hun hart ophalen. In een Friestalige kerkdienst zijn ze even onder elkaar. Dit jaar was Hans Hemmes er ook.

NAAST DE MONUMENTALE TOREN VAN de Sint Martinuskerk in hartje Voorburg wappert de Friese vlag. Binnen wijst een bordje naar de 'tsjerk' in de dagkapel.

De vereniging Rjucht en Sljucht (Oprecht en Eenvoudig) houdt eenmaal per jaar een kerkdienst in het Fries voor mensen die hun wortels hebben in de noordelijke provincie. Er wonen hier enkele duizenden Friezen. Onder hen zijn zo'n tweehonderd verenigingsleden. Dat zijn nu nog vooral ouderen. Rjucht en Sljucht gaat een website opzetten om meer mensen te bereiken. Er wordt ge-

'Mooie kerktaal, niet uit de hoogte, dicht bij de mensen'

dacht aan activiteiten als samen Fries koken. Het zaaltje zit al snel vol. De bezoekers keuvelen gezellig. De foarganger pater Bouke Halma (van de orde van karmelieten) kijkt glimlachend om zich heen. Vaste oargelist is Lieuwe de Jong. Inderdaad: ook hij is van Friese afkomst. De sfeer in de dienst is luchtig. Na het welkomstwoord stelt een vrouw een vraag over de liturgie. Er staat namelijk wel in wanneer de gemeente gaat 'steane', maar niet dat ze mogen zitten.

De pastor zal het met een handgebaar aangeven. Hij verklaart dat hij de drempelgebeden op een rustig tempo zal lezen, volgens abdijs-traditie. 'We

gaan niet afraffelen, we hebben alle tijd.' Hij zwaait met de Bijbel en spreekt van 'het familieboek van God en mensen. Als je wilt weten wat er gebeurd is, hier staat het in.'

Rembrandt

De ferkundiging (preek) staat in het teken van barmhartigheid en de verloren zoon. Halma illustreert het verhaal met een projectie van een schilderij van Rembrandt. Midden in het verhaal komen er nog wat verlate gasten binnen. 'Verloren zonen zijn terug', merkt iemand op. Gegrinik in de kerkbanken. Er is ook wat hilariteit als de naam van Gerard de Korte wordt genoemd in verband met een succesvolle Mariaprocesie in Bolsward. Er is net bekend dat hij de nieuwe bisschop van Den Bosch wordt.

Voor de collecte vertelt iemand over Schuldhulpmaatje Den Haag. Dit mag in het Hollands. Daarna is er weer een sjonje (gezang) in het Fries. Wat de bezoekers bindt, is hun liefde voor die bijzondere taal. Een van hen is CDA-leider Sybrand Buma: 'Dit is een mooie kerktaal, niet uit de hoogte, maar dicht bij de mensen. Het komt beter bij je binnen.'

Een vrouw die met haar moeder de dienst bezoekt, is er trots op tweetalig opgevoed te zijn. Zij en de andere bezoekers nemen de orde van dienst mee naar huis waarop de achterkant het Friese volkslied prijkt. 'Om thuis nog een keer helemaal door te lezen of te zingen.'

HANS HEMMES



Foarganger pater Bouke Halma.

Actie tegen slechtvalken op kerktoren



Onbekenden hebben begin maart twee fraai gelakte deuren van de Bethlehemkerk aan de Laan van Meerdervoort met zwarte graffiti bespoten. De leuzen zijn 'Valkenhok weg' en 'Actie'. De deuren zouden inmiddels weer zijn schoongemaakt.

De actie richt zich tegen de nestkast hoog in de kerktoren, waar voor het tweede achtereenvolgende jaar een paartje slechtvalken broedt. Eind maart lagen er vier eieren in het nest. Liefhebbers kun-

Vooral duiven slachtoffer van de valken, de snelste dieren op aarde

nen de verrichtingen van de broedende roofvogels volgen via een webcam, huntersofthesky.nl.

Veel duivenbezitters in Den Haag zijn niet blij met de slechtvalken van de Bethlehemkerk. Hun lievelingsdieren worden regelmatig het slachtoffer van de hongerige valken, die de snelste dieren op aarde worden genoemd. Sommige duivenhouders hebben zich inmiddels aangepast en weten wanneer ze hun duiven kunnen uitlaten, namelijk wanneer de valken weldoorvoed op het nest zitten.

Omgekeerd is de Bethlehemkerk blij met de roofvogels. De valken houden de ruimten in de toren vrij van verwilderde duiven, die tot vorig jaar voor veel afval zorgden.

Cultuurwandeling door Voorburg

Versillende plaatsen in Voorburg herinneren aan befaamde cultuurdragers en anderen. Tijdens een wandeling maken bezoekers kennis met de levens van Constantijn en Christiaan Huygens, Spinoza, Sint Martinus en Prinses Marianne. Ook worden enkele musea bezocht. Organisatie: De Zinnen.

ZATERDAG 16 APRIL, 13-17 UUR, € 8. OPGAVE, INFO: DEZINNEN.NL



Debat: referendum Oekraïne en EU

Het referendum op 6 april over de samenwerkingsovereenkomst tussen Oekraïne en de Europese Unie kent voor- en tegenstanders. Hage-naars zijn welkom voor een debat over dit onderwerp, als deelnemer of toehoorder. Een deskundige licht de verschillende argumenten toe.

DINSDAG 5 APRIL, 19:30 UUR. MULTICULTUREEL ONTMOETINGS-CENTRUM, TENIERSSTRAAT 17.



COLUMN

SOMS HOOR IK MENSEN DIE OUDER WORDEN zeggen dat ze zich voelen als een steeds kaler wordende wintertak. Luister naar de Poolse dichter en Nobelprijswinnaar Czeslaw Milosz. Hij noemt de ouderdom 'een roeping'. Toen hij dat schreef was hij tachtig. Het leuke van dichters is dat ze ons nieuwe woorden geven waardoor we de werkelijkheid anders gaan zien en beleven. Zeg nou zelf, de ouderdom als roeping klinkt toch heel anders dan 'de ouderdom als fase van aftakeling' of 'de ouderdom als kostenpost voor de samenleving'. Een roeping houdt een opdracht in die van de andere kant komt. Je krijgt een opdracht waarvan je zegt: waarom ik? Reeds de bijbelse profeten wringen zich in alle mogelijke bochten om onder hun roeping uit te komen. Begrijpelijk, want die houdt meestal gedoe in. Voor een roeping kies je niet; je wordt gekozen.

OUDERDOM ALS ROEPING

Niemand kiest er voor om grijs en gebrekkig te worden.

Wie niet aan de roeping van de ouderdom gehoorzaamt krijgt het moeilijk. Ik ken een man van 89 die wankel op zijn benen staat en nauwelijks meer uit huis komt. Hij klaagt dat hij nooit iemand ziet. 'Maar waarom neem je dan geen rollator?' vroeg ik. Hij antwoordde: 'Dan zeggen de mensen: kijk, daar loopt ouwe Keessie.' Hij accepteert niet dat hij tot de ouderen behoort die afhankelijk zijn geworden van hulpmiddelen als een rollator.

Veel ouderen verzuchten: O, was ik nog maar jonger. En dan vergelijken ze wat ze toen konden met nu. Dat is een recept voor zelfkwelling: je plakt een plaatje uit het verleden op het heden. Dat wringt, dat past niet. Je bent niet meer die marathonloper of swingende meid van toen. Bovendien idealiseren we dan het

verleden. Was jong zijn alleen maar leuk? Dacht het niet. Evenals de ouderdom heeft de jongere levensfase haar eigen (soms heel grote) uitdagingen. De roeping van de ouderdom eist gehoorzaamheid, actief aanvaarden dat je bijvoorbeeld een rollator nodig hebt. Dan kan er iets wonderlijks gebeuren: er verschuift iets in je, zodat je met nieuwe ogen naar het leven kijkt.

Milosz dichtte op negentigjarige leeftijd: 'Geachte ogen van me, het gaat niet best met jullie / Ik krijg van jullie geen scherpe tekening, / En als er een kleur is, dan is hij wazig.'

Naarmate hij aanvaardt dat hij langzaam blind wordt, begint hij iets anders duidelijker waar te nemen: 'Zonder ogen, starend naar één licht



punt, / Dat zich uitbreidt en dat mij omvangt.'

Hoe minder hij kan zien, hoe meer hij zich gezien voelt. Aanvankelijk zal hij zich verzet hebben tegen het feit dat zijn ogen het lieten afweten. Maar hij ging dat accepteren als zijn weg, zijn opdracht, zijn roeping. En ervoor aan het einde van zijn leven een nieuw begin.

Alsof op de wintertak van zijn leven verse knoppen de grote Lente aankondigden.

JEAN-JACQUES SUURMOND

De theoloog Jean-Jacques Suurmond schreef *Meer geluk dan grijsheid, spiritualiteit van de ouderdom*. Lezing Maranathakerk, woensdag 20 april, 20 uur, toegang € 5.